

Vergaderjaar 2022–2023

33 529

Gaswinning

Nr. 1065

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN ECONOMISCHE ZAKEN EN KLIMAAT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 26 september 2022

Er is een kantelpunt bereikt: vanaf 1 oktober 2022 dient het Groningenveld als reservemiddel en staat het veld op de waakvlam met een bijhorend winningsniveau van 2,8 miljard Nm³. De gaswinning komt hiermee in de eindfase. Ik hoop dat deze stap duidelijkheid biedt voor de inwoners van Groningen. Zij gaan al jaren lang gebukt onder de gevolgen van de gaswinning. Daarbovenop hebben zij in de afgelopen periode extra zorgen gehad of de huidige krapte op de gasmarkt zou leiden tot een verhoging van de gaswinning uit het Groningenveld. Ik herhaal: het is mijn intentie om in het najaar van 2023 of uiterlijk 2024 de gaswinning uit het Groningenveld definitief te beëindigen. Het kabinet doet er alles aan om er voor te zorgen dat er komende winter voldoende gas beschikbaar is. Het Groningenveld dient als laatste redmiddel. Alleen in het allerlaatste geval, als de veiligheid van mensen in het geding is, omdat er bijvoorbeeld geen gas meer is om ziekenhuizen te verwarmen of te koken, komt de mogelijke aanvullende inzet van het Groningenveld ter discussie.

In deze brief beschrijf ik de inzet van het Groningenveld in gasjaar 2022–2023, sta ik stil bij de voortgang van de afbouw van de gaswinning en blik ik terug op de seismiciteit in de afgelopen periode. Bijgevoegd bij deze brief vindt u het vaststellingsbesluit Groningenveld waarmee ik het winningsniveau voor gasjaar 2022–2023 vaststel. Daarnaast stuur ik u een nieuw rapport van de Taskforce Monitoring Ombouw Buitenland, en de halfjaarlijkse seismiciteit rapportage van de Nederlandse Aardolie Maatschappij (NAM) met een duiding van het Staatstoezicht op de Mijnen (SodM). Het aanvullend advies leveringszekerheid van de netbeheerder van het landelijke gastransportnet Gasunie Transport Services (GTS) van 16 september jl. heb ik eerder met uw Kamer gedeeld (Kamerstuk 33 529, nr. 1063).

Gasjaar 2022–2023: Groningenveld op de waakvlam

Het kabinet stelt de gaswinning in gasjaar 2022–2023, dat loopt van 1 oktober 2022 tot en met 30 september 2023, vast op het waakvlam-niveau van 2,8 miljard Nm³. Dit niveau is voldoende om bestaande productielocaties en infrastructuur operationeel te houden.¹ Zo is het Groningenveld beschikbaar als reservemiddel voor uitzonderlijke situaties, zoals verstoringen in het gassysteem, technische storingen, uitval van een laagcalorische gasopslag of zeer koude omstandigheden. GTS concludeert in het advies dat op 19 september jl. naar uw Kamer is gestuurd (Kamerstuk 33 529, nr. 1063) dat het vastgestelde winnings-niveau, onder een aantal randvoorwaarden, voldoende is om de leveringszekerheid te borgen ondanks de vertraagde oplevering van de stikstofinstallatie in Zuidbroek.

Daarnaast benoemt GTS de beperking van de inzet van de gasopslagen in de komende winter als een belangrijk element om de Groningenproductie voor het gasjaar 2022–2023 te minimaliseren en de leveringszekerheid voor de winter van 2023–2024 te borgen. Deze beperking is nodig om te voorkomen dat de opslagen vrijwel leeg uit de winter komen en in de zomer van 2023 enkel voldoende gevuld kunnen raken met behulp van Groningengas. Ik zal in de loop van het gasjaar bekijken wat de actuele ontwikkelingen zijn in de vraag naar laagcalorisch gas en wat de actuele vulgraad is van de gasopslagen voor laagcalorisch gas. De Minister voor Klimaat en Energie en ik bekijken welke afspraken er met Shell en ExxonMobil nodig zijn om de laagcalorische gasopslagen ook komende zomer voldoende te kunnen vullen. Daarbij betrek ik ook het advies van GTS.

Met het winningsniveau van 2,8 miljard Nm³ worden in de eerste helft van het gasjaar alle huidige elf productielocaties operationeel gehouden en vanaf april 2023 zes productielocaties gesloten. GTS adviseert in het aanvullende advies om in het licht van de huidige geopolitieke situatie, die mogelijk nog langere tijd effecten zal hebben op de energiemarkten, om geen productielocaties te sluiten in gasjaar 2022–2023 om zo de leveringszekerheid in gasjaar 2023–2024 te kunnen waarborgen. Voor 1 april 2023 laat ik definitief weten of de zes productielocaties kunnen sluiten, daarbij betrek ik de meest actuele inzichten. Als het kabinet er voor kiest om de zes productielocaties niet te sluiten, dan heeft dit gevolgen voor het vaststellingsbesluit. De winning zal in dat geval hoger zijn (circa 0,4 miljard Nm³) als alle locaties ook in de zomer operationeel moeten blijven.

Vooruitblik: voortgang afbouw gaswinning

Op basis van de huidige inzet en maatregelen die het kabinet treft om de gaswinning uit het Groningenveld zo snel mogelijk te beëindigen is de verwachting dat het Groningenveld in 2023 of uiterlijk 2024 kan sluiten. Het tijdpad tot sluiting is afhankelijk van een aantal randvoorwaarden, zoals ook eerder aan uw Kamer gemeld (Kamerstuk 33 529, nrs. 726, 803, 848, 873, 902 en 1035):

1. tijdige ingebruikname en het functioneren van de nieuwe stikstofinstallatie in Zuidbroek;
2. voldoende voortgang in de afbouw van de vraag naar laagcalorisch gas;
3. de inzet van de gasopslagen Norg en Grijskerk; en
4. voldoende aanvoer van hoogcalorisch gas.

¹ Hiermee geef ik invulling aan de motie van de leden Van Haga en Smolders Kamerstuk 33 529, nr. 1049.

Hieronder ga ik in op de voortgang van de belangrijkste maatregelen.

Stikstofinstallatie Zuidbroek

Het Groningenveld kan alleen dicht als de nieuwe stikstofinstallatie in Zuidbroek in gebruik is genomen en naar behoren functioneert. Zoals op 19 september jl. aan uw Kamer is gemeld, is de datum waarop de installatie kan worden ingezet met vier weken verschoven. Dit heeft geen gevolgen voor het winningsniveau in het gasjaar 2022–2023 of de definitieve sluiting van het Groningenveld in 2023 of uiterlijk 2024. Ik blijf de voortgang van de bouw nauwgezet volgen.

Voortgang afbouw vraag naar laagcalorisch gas

Uit het zesde en laatste International Energy Agency (IEA) rapport van de Taskforce Monitoring Ombouw Buitenland² blijkt dat de afbouw van de export van laagcalorisch gas op schema blijft, dankzij grote inspanningen in België, Duitsland en Frankrijk voor de ombouw van afnemers van laagcalorisch naar hoogcalorisch gas. Door deze inspanningen en door de warme winter is de vraag naar laagcalorisch gas in het afgelopen gasjaar 2021–2022 met maar liefst 15% gedaald ten opzichte van het jaar ervoor. De komende jaren blijft het ombouwtempo hoog en de verwachting is dat de export van laagcalorisch gas in 2030 volledig is afgebouwd. Met de ingebruikname van de stikstofinstallatie in Zuidbroek wordt de impact van de afbouw van de export van laagcalorisch gas op de benodigde winning uit het Groningenveld kleiner. Desondanks blijft de Taskforce jaarlijks informeren over de voortgang van de ombouwoperaties in het buitenland.

Ook de ombouw van de grootste negen afnemers van laagcalorisch gas draagt bij aan de reductie van de vraag naar laagcalorisch gas. Inmiddels zijn drie afnemers omgeschakeld. De planning is dat de volgende afnemer voor de start van het gasjaar 2022–2023 van het laagcalorische gas afgaat. Zoals eerder aan uw Kamer gemeld³, heeft GTS aangegeven dat de omschakeling van vijf afnemers vertraging oploopt ten opzichte van het verbod op laagcalorisch gas dat geldt vanaf 1 oktober 2022⁴. GTS heeft aangegeven dat deze vertragingen geen effect hebben op de benodigde gaswinning uit het Groningenveld en geen impact hebben op de sluitingsdatum van het Groningenveld. Zoals gemeld zijn voor vertraagde afnemers ontheffingen noodzakelijk. Aan de betrokken partijen worden tijdelijk ontheffingen verleend van het verbod op laagcalorisch gas.

De inzet van de gasopslagen Norg en Grijskerk

Door in de zomer zo veel mogelijk pseudo-Groningengas op te slaan in de gasopslag Norg kan de gaswinning uit het Groningenveld zo veel mogelijk worden geminimaliseerd. De verwachting is dat gasopslag Norg aan het eind van het huidige gasjaar 2021–2022 is gevuld met circa 5,3 miljard Nm³ gas. Dat is meer dan waar GTS in haar raming van januari en het aanvullende advies van 16 september jl. vanuit is gegaan. Zoals eerder aan uw Kamer gemeld, acht ik een hoge vulgraad wenselijk voor de leveringszekerheid vanwege de oorlog in Oekraïne en de daarmee gepaarde onzekerheden.

² De Taskforce, die wordt ondersteund door het Benelux Secretariaat, bestaat uit vertegenwoordigers van overheden, netbeheerders en toezichthouders van vier landen (Nederland, België, Duitsland, Frankrijk) alsmede het IEA en ENTSG, het Europese netwerk van netbeheerders voor gas, met de Europese Commissie als waarnemer.

³ Kamerstuk 33 529, nrs. 848, 873, 902, 991 en 1002.

⁴ Stb. 2020, nr. 169.

Door laagcalorisch in plaats van hoogcalorisch gas op te slaan in de bestaande gasopslag Grijskerk kan het Groningenveld eerder dicht. Om te zorgen dat de opslag na gasjaar 2022–2023 zoveel mogelijk capaciteit kan leveren om de hiervoor genoemde reserverol van het Groningenveld te kunnen overnemen, is de opslag afgelopen zomer bijna volledig gevuld tot 2,3 miljard Nm³. Ook komende zomer van 2023 zal de opslag volledig worden gevuld.

Ik begrijp de zorgen die spelen in de omgeving van de gasopslagen Norg en Grijskerk. Er loopt een omgevingstraject met NAM en de betrokken gemeentes om verschillende scenario's met betrekking tot deze opslagen te verkennen. Daarbij is nadrukkelijk aandacht voor zorgen die er bij bewoners zijn over bijvoorbeeld het bewijsvermoeden rondom gasopslag Norg.

Voldoende aanvoer van hoogcalorisch gas

Voor de productie van laagcalorisch gas is Nederland afhankelijk van de import van hoogcalorisch gas. Hoogcalorisch gas is van belang, omdat dit gebruikt wordt om laagcalorisch gas te maken door stikstof toe te voegen. De oorlog in Oekraïne brengt onzekerheid met zich mee over de levering van dit hoogcalorische gas. Zoals toegelicht in de Kamerbrief van 22 april jl. (Kamerstukken 29 023 en 36 045, nr. 302) wil het kabinet aan het einde van dit jaar onafhankelijk worden van Russische fossiele brandstoffen. Het kabinet wil dit doel bereiken door onder andere in te zetten op energiebesparing en verduurzaming en door de infrastructuur te creëren waarmee de import van LNG kan worden vergroot. Door de vraag naar gas af te bouwen wordt de afhankelijkheid van de kleine velden en import verkleind. Desondanks kunnen er in een *worst case scenario* tekorten ontstaan bij een grote en langdurige onderbreking in de aanvoer van Russisch gas, zoals toegelicht aan uw Kamer per brief op 9 september jl. (Kamerstuk 29 023, nr. 342). De maatregelen uit het Bescherm- en Herstelplan Gas zullen dan in werking treden. Alleen in het allerlaatste geval, als de veiligheid van mensen in het geding is, omdat er bijvoorbeeld geen gas meer is om ziekenhuizen te verwarmen of te koken, komt de mogelijke aanvullende inzet van het Groningenveld ter discussie.

Seismiciteit

Met elke aardbeving in het Groningenveld worden de inwoners van Groningen weer opgeschrikt. Uit de halfjaarlijkse rapportage seismiciteit Groningenveld van NAM blijkt dat de seismiciteit sinds 2014 aan het dalen is en dat deze daling zich ook in de afgelopen periode (november 2021 tot en met april 2022) heeft voortgezet. De aardbevingen die zijn voorgekomen concentreren zich met name rondom Loppersum. SodM heeft de rapportage beoordeeld en geconcludeerd dat de rapportage een volledig overzicht en een goede analyse geeft van de waargenomen aardbevingen.

Zoals op 16 december 2021 en 8 juli 2022 aan uw Kamer is gemeld (Kamerstuk 33 529, nrs. 943 en 1057) heeft SodM NAM verzocht nader onderzoek te doen naar het antwoord op de vraag in hoeverre de verwachtingen uit de seismische dreigings- en risicoanalyses passen bij de waargenomen aardbevingen en de mogelijke oorzaken voor eventuele verschillen. Als de opzet van dat onderzoek daartoe aanleiding geeft, zal ik TNO vragen om, in het kader van de publieke seismische dreigings- en risicoanalyse die zij uitvoeren, een bijdrage te leveren aan dit onderzoek. Dit onderzoek wordt in de komende periode uitgevoerd. Ik zal uw Kamer informeren over de uitkomsten van het onderzoek.

Conclusie

Het gasjaar 2022–2023 is een kantelpunt, omdat het Groningenveld op de waakvlam gaat. De definitieve sluiting van het Groningenveld komt dichtbij door de voortzetting van de maatregelen om de vraag naar Groningengas af te bouwen. Ik blijft de voortgang van de maatregelen nauwlettend monitoren. Het is mijn intentie om in het najaar van 2023 of uiterlijk 2024 de decennialange gaswinning uit het Groningenveld definitief te beëindigen.

De Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat,
J.A. Vijlbrief